

پناهگاه: مکانی است که بخاطر طراحی تخصصی و کاربری خاص در مقابل انواع تسلیحات، نسبت به ساختمان های متعارف از درجه حفاظت به مراتب بالاتری برخوردار باشد و امنیت جانی و روانی بیشتری را برای افراد فراهم نماید.

(مبحث 21 مقررات ملی ساختمان)

پناهگاه ها با توجه به درجه حفاظت، نحوه عملکرد، مکان استقرار و مدت اقامت در انواع زیر درجه بندی می شوند:

پناهگاه درجه 1:

به پناهگاهی اطلاق می شود که در مقابل اثرات مختلف سلاح ها، اصابت موج و ترکش سلاح های متعارف، حرارت و تشعشع سلاح های اتمی با توجه به قدرت سلاح و فاصله نقطه انفجار مقاومت کافی داشته و در برابر سلاح های نامتعارف مقاومت می نماید.

پناهگاه درجه 2:

به پناهگاهی اطلاق می شود که در مقابل اثرات مختلف سلاح های متعارف مقاوم بوده و می تواند جان انسان را از آسیب های احتمالی حفظ نماید.

پناهگاه درجه 3:

به پناهگاهی اطلاق می شود که در برابر تسلیحات متعارف (مانند انواع پرتابه ها) آسیب پذیری کمی داشته و به صورت پناهگاه های چند منظوره طراحی و ساخته می شوند، این پناهگاه ها معمولاً در ساختمان های با کاربری عمومی نظیر بیمارستان، مدارس، مساجد، مراکز ورزشی و پارکینگ های طبقاتی به صورت چند منظوره طراحی می شوند.

پناهگاه درجه 4:

به پناهگاه یا جان پناهی اطلاق می شود که در برابر موج انفجار و ترکش در انفجارهای مجاوبتی می تواند جان انسان را از آسیب های احتمالی حفظ نماید.

حفاظت بالا
در برابر انواع تهدیدات

امنیت جانی
و روانی بیشتر

طراحی تخصصی
و کاربری خاص

قابل استقرار در
مکان های مختلف

مناسب برای مدت
اقامت های مختلف

پناهگاه شهری

(عمومی و اختصاصی)

به سازه ای مستحکم و ایمن اطلاق می شود که در برابر تهدیدات نظامی نظیر بمباران هوایی، حملات موشکی، حملات شیمیایی یا بیولوژیکی و سایر تهدیدات جنگی، حفاظت فیزیکی از افراد و گاه تجهیزات حیاتی را فراهم می آورد. این پناهگاه ها ممکن است دائمی (از پیش ساخته شده) یا موقتی (در زمان بحران آماده سازی شده) باشند.

پناهگاه شهری عمومی

به سازه ای ایمن و مقاوم اطلاق می شود که برای زمان بحران ناشی از جنگ طراحی و احداث شده است. این نوع پناهگاه ها معمولاً در مناطق پرتردد شهری، محله های مسکونی، مراکز خدمات عمومی، ساخته می شوند تا دسترسی سریع و آسان برای بیشترین تعداد از افراد فراهم نمایند و در انواع زیر ساخته می شوند:

زیرزمینی (سازه های دفنی)

در عمق زمین ساخته می شوند و بهترین حفاظت در برابر حملات مستقیم را دارند؛ مانند پناهگاه های ایستگاه های قطار شهری (مترو) یا تونل های حمل و نقل عمومی شهری.

نیمه دفنی

بخشی از سازه در زیرزمین و بخشی در سطح زمین قرار دارد؛ مانند پارکینگ های طبقاتی یا پناهگاه های مستقر در مجتمع های تجاری بزرگ و ساختمان های بلند مرتبه.

پناهگاه خصوصی

به فضای ایمن و مستحکمی اطلاق می شود که در داخل یا مجاورت ساختمان های مسکونی، تجاری یا صنعتی ساخته می شود و مالکیت و استفاده از آن در اختیار افراد یک ساختمان، مجتمع مسکونی یا سازمان و نهاد خاصی قرار دارد. این پناهگاه ها معمولاً برای حفاظت ساکنین یا کارکنان یک مجموعه خاص در شرایط بحرانی ناشی از جنگ طراحی می شوند. انواع پناهگاه شهری خصوصی عبارتند از:

مسکونی

در زیرزمین، پارکینگ یا فضای تقویت شده خانه های ویلایی یا آپارتمانی.

تجاری یا اداری

بخشی از طبقات زیرین ساختمان، یا اتاقی عایق (ایزوله) و مقاوم سازی شده است.

مراکز زیرساختی و واحدهای صنعتی

بخشی از مراکز زیرساختی که در طراحی اولیه پیش بینی و نسبت به سایر بخش های زیرساخت یا واحد صنعتی از مقاومت و استحکام بالاتری برخوردار است.

حفاظت از جان انسان ها

کاهش خسارات جانی و مالی

دسترسی سریع و آسان

سازه های مقاوم و مستحکم

طراحی شده برای شرایط بحرانی

دستورالعمل پدافند غیرعامل پناهگاه‌های شهری، اسکان موقت و اضطراری

(شهید سرتیپ پاسدار مهندس حسن شاطری)

به استناد تبصره 1 قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور - مصوب مجلس شورای اسلامی -
نود و هفتمین جلسه کارگروه دائمی پدافند غیرعامل کشور در تاریخ 1404/05/07 تشکیل گردید
و در اجرای ماده 7 اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور - رهبر معظم و شهید انقلاب -
پیشنهاد این سازمان در موضوع پناهگاه‌های شهری، اسکان موقت و اضطراری را بررسی و به شرح زیر تصویب نمود:

هدف:

صیانت و حفاظت از مردم، سرمایه‌های انسانی و جمعیت کشور در شرایط اضطراری بحران ناشی از جنگ
و کاهش تلفات انسانی در برابر تهدیدات و حملات نظامی دشمن بوسیله جابجایی مردم و ساخت
پناهگاه‌ها و فضاهای امن چندمنظوره و اسکان موقت و اضطراری.

منظور:

1

تدوین ضوابط چگونگی
بهره‌برداری و استقرار در
پناهگاه‌ها و فضای امن شهری
(عمومی و اختصاصی)،

2

ارتقاء آمادگی سامانه‌های فضای
امدادی امن، تخلیه و اسکان
اضطراری، انتقال و اداره جمعیت
و فضاهای پناهگاهی و مراکز امن
چندمنظوره شهرها در شرایط خاص،

3

سازماندهی و ساماندهی مراکز
موجود دارای قابلیت پناهگاه
و اسکان موقت،

4

آرامش‌بخشی و ارتقاء
امنیت روانی مردم در شرایط
اضطراری ناشی از جنگ،

5

تعیین نقش‌ها و تکالیف
دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط
در موضوع پناهگاه‌ها و اسکان
موقت و اضطراری مردم،

6

سازماندهی، آموزش، تمرین،
رزمایش و ارتقاء آمادگی جامعه
در شرایط اضطراری ناشی
از جنگ،

7

ارتقاء تاب‌آوری و تداوم و
استمرار کارکردهای ضروری
شهری در بحران ناشی
از جنگ،

8

استمرار عملکرد مراکز حیاتی
مانند بیمارستان‌ها، مراکز
فرماندهی، زیرساخت‌های
کلیدی.

تدابیر اجرایی

دستورالعمل پدافند غیرعامل پناهگاه‌های شهری، اسکان موقت و اضطراری

(شهید سرتیپ پاسدار مهندس حسن شاطری)

مصوب ۱۴۰۴/۰۵/۰۷

به منظور هدایت، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت عملیاتی توسعه و آمادگی مراکز اسکان و پناهگاهی کشور
«ستاد مرکزی اسکان و پناهگاه‌های کشور» با عضویت اشخاص زیر تشکیل می‌شود:

۵ سازمان برنامه
و بودجه کشور

۴ شهردار تهران

۳ وزارت راه و
شهرسازی

۲ وزارت کشور
(دبیر ستاد)

۱ سازمان پدافند
غیرعامل کشور
(رئیس ستاد)

۱۰ معاونت مهندسی
ستاد کل نیروهای
مسلح

۹ سازمان امور
شهرداری‌ها و
دهیاری‌های کشور

۸ بنیاد مسکن
انقلاب اسلامی

۷ سازمان ملی
زمین و مسکن

۶ سازمان مدیریت
بحران کشور

وظایف ستاد مرکزی اسکان و پناهگاه‌های کشور عبارت است از:

۵ هدایت و راهبری توسعه و احداث پناهگاه‌های
پیش ساخته و سیار.

۶ تصویب الگوهای سریع الاحداث و امن پناهگاهی شهری
(عمومی و خصوصی).

۷ چند منظوره‌سازی طرح‌های زیربنایی عمومی دستگاه‌های
اجرایی و بخش خصوصی در قالب کاربری پناهگاه، مراکز
اسکان موقت و فضاهای امن شهری برای شرایط
اضطراری ناشی از جنگ.

۸ گزارش نوبه‌ای از وضعیت پناهگاه‌ها، فضاهای امن و مراکز
اسکان اضطراری و موقت شهری در سطح کشور به
کمیته دائمی و ریاست جمهوری.

۱ سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، هدایت عملیاتی توسعه
فضاهای امن شهری اعم از پناهگاه‌ها، مراکز اسکان و سایر

۲ تعیین پهنه‌بندی عملیاتی و تعیین اولویت‌های اجرایی
در سطح کشور.

تعیین الگوهای کلی ساخت پناهگاه‌ها و فضاهای امن
و اسکان اضطراری و موقت.

راهبری و نظارت و هدایت برنامه‌های عملیاتی و اجرایی
بر تأمین پناهگاه‌های مراکز جمعیتی متراکم.

